

TÜRKÇENİN DOĞRU ETKİLİ VE GÜZEL KONUŞMA KILAVUZU

Söz Ustalığı İçin Ses, Söz ve Beden Dili
DİKSİYON SANATI

HAVVA ERGÜR

HAVVA ERGÜR

1972 yılında Denizli'nin Çal ilçesinde doğan Havva Ergür, Ankara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü ve aynı üniversitenin Eğitim Bilimleri Fakültesi İnsan Bilimleri Öğretimi Özel Öğretim Alanı'nı tamamladı. Ankara Üniversitesi TÖMER 'de Yabancılar Türkçe Öğretimi Okutmanlığı yaptı. 1993 yılında Pamukkale Üniversitesinde Türk Dili Öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Pamukkale üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Eğitimi alanında yüksek lisans yaptı.

Pamukkale Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak Türk Dili, Diksiyon, Etkili Konuşma ve Beden Dili, Sözlü ve Yazılı Anlatım, Çocuk Edebiyatı, Yaratıcı Yazma derslerinin yanı sıra Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında Türkçe dersleri vermiş ve hâlen vermektedir.

Akademik çalışmalarının yanı sıra, resmî ve özel kurumlarda diksiyon, beden dili, iletişim ve protokol kuralları, sözlü iletişimde izlenim(imaj) yönetimi üzerine eğitimler vermiştir. Vilayet, Üniversite, Millî Eğitim ve Belediye başta olmak üzere farklı kurum ve kuruluşlarla kitap ve belgesel seslendirme, içerik danışmanlığı ve öğretmenlik yapmıştır. Bilimsel ve kamu yararı gözeten bazı projelerde eğitmen olarak yer almıştır.

Pamukkale Üniversitesi Şiir Topluluğu'nun uzun yıllardır danışmanlığını yürüten Ergür, tiyatral şiir gösterileri ve şiir dinletileriyle Türkçenin doğru ve etkili konuşulması için çaba göstermiştir. Çok sayıda öğrencisi sunuculuk, seslendirme ve iletişim alanlarında mesleki başarılar elde etmiş, ödüller almıştır. Kültür ve edebiyat alanında programlar düzenlemektedir.

Çocuk edebiyatı ve yaratıcı yazma alanlarında da TÜBİTAK ve bakanlık projelerinde görev almış, Yaratıcı Yazma Atölyesi kitapları yayınlamıştır. 2021- 2023 yılları arasında Pamukkale Üniversitesi ve Gençlik Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi müdür yardımcılığı görevini de yürütmüştür. 2024 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı Denizli Millî Eğitim Müdürlüğü Biyografi Öğretmen Akademisi'nde ve Çocuk Vakfı'nda danışmanlık yapmaktadır.

Evli ve iki çocuk annesi olan Havva Ergür hâlen öğretim görevlisi olarak çalışmakta ve Millî Eğitime bağlı okullarda Türkçenin doğru ve güzel konuşulması konusunda, okuma kültürü ve çocuk edebiyatı konusunda konuşmalar yapmakta ve seminerler vermektedir.

Türkçeye olan sevgisi, dilin estetiğini ve gücünü ortaya koyma arzusuyla birleşen Havva Ergür, konuşmayı yalnızca bir iletişim aracı değil; aynı zamanda bir sanat olarak gören bir akademisyen ve eğitimcidir.

İÇİNDEKİLER

OKUYUCUYA NOT	xiii
ÖN SÖZ	xv
BAŞLARKEN	xix
Bu kitapta ele alınan konular ve yaklaşımlar	xxi
Etkili konuşmanın üç ayağı: Ses, söz ve beden dili	xxii
1. BÖLÜM DİKSİYON VE GÜZEL KONUŞMA	1
Konuşma sanatının incelikleri ve kuralları	3
Neden istediğimiz gibi güzel ve etkili konuşamıyoruz?	5
Haydi başlayalım!	6
Swot analizi ile iletişim yetkinliği	7
2. BÖLÜM TÜRKÇEMİZ	10
Türkçenin kılavuzu: Türk Dil Kurumu	10
Türk alfabesi ve konuşmaya etkisi	11
Dünyanın en eski ve en zengin dillerinden biri: Türkçe	15
Türkçe konuşma tarihimiz	19
Günümüz Türkçesi ve sorunları	23
Türkçeyi koruma için öneriler	29
Ağız ve şivenin diksiyona etkisi	31
3. BÖLÜM KONUŞMA SANATI VE DİKSİYON	33
Konuşma becerisinin ölçütleri ve sınırları	35
Kolay dinlenir ve doğru anlaşılır konuşma hızı	37
Hızlı konuşma	39
Yavaş konuşma	40
Konuşmada duraksama	42
Konuşma dili yazı dili ilişkisi	42
Doğru yaz, etkili konuş: İmla ve diksiyon ilişkisi	44
Konuşma üslubu ve çeşitleri	48
Estetik konuşma sanatı: Anlatımda zarafet ve güç	51
Beslenme konuşmayı nasıl etkiler?	53
Konuşma üzerine Türkçe atasözleri, deyimler	53
Konuşmayı anlatan atasözleri ve deyimlerimizden:	54
4. BÖLÜM DİNLEME SANATI	80
Dinlemek sanat mıdır?	80
Dinleme ve konuşma ilişkisi	57
Dinleme çeşitleri	60

5. BÖLÜM SES EĞİTİMİ VE BOĞUMLAMA	64
Sözden önce ses konuşur mu?	64
Konuşmanın müziği: Ses gücüyle anlam kurma öğeleri	65
Fonetik (ses bilgisi)	65
Sesin nitelikleri ve konuşmadaki rolü	67
Sesin şiddeti: Yüksek ve alçak ses	67
Ses perdesi ve pes ve tiz ses	69
Sesin kimliği: Sesin tınısı (renk)	70
Boğumlama/ boğumlanma (artikülasyon)	71
Başlıca boğumlama kusurları	72
Ağız geçidindeki açıklığa göre ünlüler ve boğumlanma	73
Ünsüzlerin boğumlanması	76
6. BÖLÜM VURGU VE TONLAMA	79
Konuşmada akıcılık ve anlamı yöneten öğeler	79
Prozodi unsurları	79
Vurgu ne demektir?	80
Vurgunun işlevi ve iletişimdeki rolü	80
Vurgu çeşitleri	81
Ezgili konuşma: Sözün müziği	87
Ton/ Tonlama	88
Cümlede ton çeşitleri	90
Vurgu ve tonlama ile ilgili sık yapılan hatalar	91
Akıcılık için ulama ve durak	92
7. BÖLÜM EDEBİYAT VE DİKSİYON	97
Edebiyat ve etkili konuşma ilişkisi	97
Şiir okuma sanatı	98
Etkili şiir okumanın püf noktaları	100
8. BÖLÜM İLETİŞİMDE KONUŞMA	106
Konuşmak bir sanattır, iletişim ise onun sahnesi	106
İletişimde empati konuşmada empati	110
İletişimi etkileyen konuşmalar	111
Konuşma çeşitleri	114
Selamlaşma kuralları ve incelikleri	116
Resmî ortamlarda selamlaşma	117
Tanışma ve tanıştırma	119
Resmî ortamlarda tanııtma ve tanıştırma	120
Nerede, nasıl konuşalım?	122
9. BÖLÜM TOPLULUK ÖNÜNDE KONUŞMA	125
Hazırlık gerektiren konuşmalar	125
Dinleten konuşma nasıl olur?	127
Açış konuşması nedir?	128
Açılış ve takdim (tanıtma, sunuş) konuşmaları	130
Hazırlıklı konuşma çeşitleri	131
Toplantılarda etkili konuşma için	136

Birden çok sayıda kişiyle yapılan konuşma türleri	137
Etkili konuşma öncesi hazırlık	139
Etkili sunum teknikleri	142
Sunum yansılarında (slaytlarında) dikkat edilmesi gereken kurallar	147
Topluluk önünde konuşma için metin nasıl hazırlanır?	149
Konuşma için metin planlama	150
Konuşma öncesinde dış görünüm hazırlığı	159
Beden dilinde yapılması ve yapılmaması gerekenler	160
10. BÖLÜM RETORİK VE İNANDIRMA	162
İkna etmek mi, ifade etmek mi?	162
İnandırıcılık için ethos, pathos ve logos birlikteliği	163
Törenselleşmiş, adli ya da politik, herkes konuştuğuma inansın!	165
Etkileme gücü yüksek cümleler	167
11. BÖLÜM SÖZLÜ İFADE SÜRECİNDE HEYECAN KONTROLÜ	171
Kim korkar konuşmaktan?	171
Konuşma kaygısını yenme yolları	173
Konuşmada doğru nefes	176
Uzun nefes verme tekniği	178
12. BÖLÜM DİLDE GÖRGÜ KURALLARI	180
Konuşma özgürlük mü?	181
Söz varsa usulü de var!	182
Dilde nezaket ve sözün ağırlığı	184
Sözün zarafeti: Dilde nezaket kuralları	185
Dilde nezaketin sihirli kelimeleri	189
Sözün kirlenmesi: Argo, küfür ve jargonun etkileri	198
Kutadgu Bilig'den konuşma ve dinlemeyle ilgili bugüne öğretiler	199
Kutadgu Bilig'den günümüze konuşma üzerine öğütler	200
Atatürk'ten hitabet ve konuşma üzerine birkaç özlü söz:	203
13. BÖLÜM UZAKTAN KONUŞMA	204
Uzaktan konuşma yolları ve incelikleri	204
Telefonla konuşma adabı	208
Dijital çağda nezaket ve görgü kuralları	211
Netiket ve dijital iletişim	212
Kişisel ve profesyonel iletişimde netiket	213
Temel netiket kurallarından:	214
14. BÖLÜM KONUŞMA İÇERİĞİNİN ZENGİNLEŞTİRİLMESİ	216
Konuşmanın gücünü artırma	216
Dinleyicinin konuşmayı başarılı bulması nelere bağlıdır?	217
Soru sorma ve cevap verme	223
15. BÖLÜM ANLATIM BOZUKLUKLARI	228
Anlamla ilgili bozukluklar	228
Yapıya dayalı anlatım bozuklukları	233

16. BÖLÜM SÖYLEYİŞ YANLIŞLARI	236
Türkçemizde söyleyiş (telaffuz) hataları neden vardır?	236
Konuşma kusurları.	238
Türkçenin başlıca ses özellikleri	242
Ünlüler.	244
Ünlülerle ilgili ses olayları.	247
Ünsüzler.	248
Ünsüzlerle ilgili ses olayları.	248
17. BÖLÜM YAZILIŞLARI BENZER YA DA AYNI OLAN KELİMELERDEKİ SÖYLENİŞ YANLIŞLARI	266
Türkçede yarıltan benzerlikler	266
Yabancı dillerden Türkçeye geçen kelimelerdeki yanlışlardan.	286
Konuşmalarda atasözü ve deyimlerdeki yanlışlar	287
Konuşmalarda gereksiz ek ve kelime kullanımı	288
Türkçede karıştırılan ya da yanlış kullanılan fiiller	290
“-yapmak”, -gerçekleştirmek’, -sağlamak’ kalıplarının yerine doğru söyleyişler”	294
18. BÖLÜM SÖYLEYİŞ YANLIŞININ SIK YAPILDIĞI KELİMELERİN DOĞRU- YANLIŞ TABLOSU	296
Söyleyiş yanlışının sık yapıldığı kelimelerin doğru- yanlış tablosu	296
19. BÖLÜM TEORİDEN PRATİĞE: UYGULAMA ÇALIŞMALARI	313
Çalışma öncesi dikkat notları	314
ÇALIŞMA: Konuşma öncesi gevşeme ve rahatlama	314
Ses (Fonetik boyut) çalışmaları	315
ÇALIŞMA: Ses denetimi için nefes çalışması	315
ÇALIŞMA: Konuşma öncesi içinden veya mikrofonda tekrar çalışması.	315
ÇALIŞMA: Dil tembelliği için	315
ÇALIŞMA: Boğumlama	316
ÇALIŞMA: Alfabadeki harfleri seslendirme	316
ÇALIŞMA: Dudak ve çene çalışmaları.	316
ÇALIŞMA: Diş ve dudak ünsüzleri	316
ÇALIŞMA: Kelebek alıştırması başlangıcı	317
ÇALIŞMA: Sesin kontrolü için (Ses ayarı için)	317
ÇALIŞMA: Diyafram destekli ses gücü çalışması	318
ÇALIŞMA: Boğumlama kusurlarını gidermeye yönelik destekleyici uygulamalar.	318
ÇALIŞMA: Ünsüzler ve ses titreşimi	318
ÇALIŞMA: “r” harfi boğumlama	319
ÇALIŞMA: Islık gibi çıkan “s” sesi.	320
ÇALIŞMA: “s,ş ve z” çalışması	320
ÇALIŞMA: Uzun a	321
ÇALIŞMA: Boğumlama (k ve g ünsüzlerinin incelttiği heceler)	321
ÇALIŞMA: “k” (ince ve kalın k seslendirmeleri)	321
ÇALIŞMA: İnce “l” kalın “l”	322
ÇALIŞMA: İnce “l”	322
Söz (Dil ve anlatım boyutu) çalışmaları	322
ÇALIŞMA: Konuşma hızınızı kendiniz ölçün!	323
ÇALIŞMA: Kodlama	323
ÇALIŞMA: Pelesenk sözler ve tereddüt sesleri	324

ÇALIŞMA: Vurgu için	325
ÇALIŞMA: Tonlama- Sese duygu yükleme çalışması	326
ÇALIŞMA: Sesimden duygumu anla	326
ÇALIŞMA: Tonlama	327
ÇALIŞMA: Tonlama	328
ÇALIŞMA: Tonlama- “İyiym” cümlesi üzerinden tonlama çalışmaları	329
ÇALIŞMA: Tonlama-Metinle tını oyunları	330
ÇALIŞMA: Ulama	330
ÇALIŞMA: Durak-vurgu-ulama	331
Beden dili (fiziksel ifade boyutu) çalışmaları	332
ÇALIŞMA: Beden dili	332
ÇALIŞMA: Jest ve Mimik – Kendini izleme	332
ÇALIŞMA: Kendini İzleme – Jest ve Beden Dili	332
ÇALIŞMA: Kendini tanıtan mizahi metin yazma ve seslendirme	333
ÇALIŞMA: Kendinizi tanıtmak	334
ÇALIŞMA: Şiir üzerinde çalışmalar	334
Her an her türlü konuşmaya hazır olmak için doğaçlama uygulamaları	338
ÇALIŞMA: Konuşma dilinde yenilik: yeni bağlaçları keşfedin!	339
ÇALIŞMA: Papağan taklidi	339
ÇALIŞMA: Doğaçlama konuşmaları	340
ÇALIŞMA: Zihin haritası ile uçuşan kelimeler	341
ÇALIŞMA: Konuşmanın 5N 1K’sı	342
ÇALIŞMA: “En” konuşmaları	343
ÇALIŞMA: Uygulama için metinler	343
Konuşmanın İçeriğini Zenginleştirme	344
ÇALIŞMA: Sözcük haznesini geliştirme	344
ÇALIŞMA: Fıkra anlatmak	345
ÇALIŞMA: Fabl, masal seslendirme	345
ÇALIŞMA: “Düşünce”nin masalı	345
Hikâye anlatımı ve diksiyon uygulamaları	348
ÇALIŞMA: Çivi hikayesi	349
ÇALIŞMA: Ezop’un “dil” hikayesi	349
ÇALIŞMA: Diyaloglarla hikâye seslendirme	350
ÇALIŞMA: Haber metni seslendirme	352
ÇALIŞMA: Bilgilendirici metin seslendirme	353
ÇALIŞMA: Biyografik metin seslendirme	354
Çalışma: Tırat Seslendirmeleri:	358
ÇALIŞMA METNİ:	358
ÇALIŞMA: Şiir Okuma	358
ÇALIŞMA: Şiir Okuma	359
ÇALIŞMA: Sokrates’in savunması’ndan:	361
ÇALIŞMA: Tiyatral metin seslendirme	361
ÇALIŞMA: Tekerlemelerle diksiyon (Ses, söz ve beden dili için)	363
ÇALIŞMA: Uzun tekerleme	364
20. BÖLÜM SPIKERLİK VE SUNUCULUK	366
Spikerlik ve sunuculukta başarmanın yolları	366
Sunuculukta dil ve üslupta estetik	369
Tarafsızlık ve yorum yapmanın riskleri	370
Spikerlikte hazır metin ve doğaçlama konuşma	371

Mikrofonda konuşurken dikkat edilmesi gerekenler	373
Radio, televizyon veya internette sunum metni yazma	374
Başlangıç ve bitiş örneklerinden:	375
Dış görünüm ve duruş	376
Duygusal ifadesizlik -maskeleme-yarı maskeleme	378
Dünyadan Türkiye'ye ünlü hatipler	379
21. BÖLÜM İZLENİM (İMAJ) YÖNETİMİ VE DİKSİYON	383
Doğru imaj, unutulmaz izlenim.	383
Olumlu izlenimde diksiyonun gücü	385
İmaj ve etiket ilişkisi	388
Profesyonel yaşamda giyim ve aksesuar	394
Saç, makyaj, koku ve takı	398
Renklerin konuşmaya etkisi	399
İletişim becerileriyle olumlu izlenim	403
Ağ oluşturma (Networking) ve etkili konuşma ilişkisi	403
Güçlü imajın görünmeyen yüzü: Karakter ve değerler	405
Doğru mesafe, güçlü imaj	406
İş hayatında görgü kuralları ve kurumsal imaj	406
Tanışma ve tanıştırma	407
22. BÖLÜM BEDEN DİLİ: SÖZCÜKLERİN ÖTESİNDEKİ ANLATIM	411
Beden Diliyle Sözsüz ve Sessiz İletişim	411
Kinesik ve beden dili araştırmaları	412
Beden dili ve meslekî kullanımı	415
Duygusal emek ve beden dili	416
Beden dilinin farkındalığı bize ne kazandırır?	417
Konuşma ve beden dilinin birlikteliği	418
Konuşmaya eşlik eden beden dili örnekleri	425
Bedenin duruşu	425
Jestler ve el-kol hareketleri	426
Yüz dili: Sözsüz iletişimin gücü	428
Ayakların ve bacakların duruşu ve konuşma etkisi	443
Konuşmada olumsuz beden dilinin olumluya çevirme önerileri:	446
Beden dili ve konuşmada mesafeler	447
Konuşmalarda istenmeyen jest ve hareketler	449
Etkili iletişimde sözleri ve beden dilini aynalama	450
Dünyada kültürler arası beden dili farklılıkları	451
KAYNAKÇA	453

Mustafa Kemal Atatürk'ün konuşmaları, askerî ve siyasi hitabe-
tin en seçkin örnekleri arasında yer alır. Bu metin, Türkiye Cumhu-
riyeti'nin kurucusu Atatürk'ün, 20 Ekim 1927'de Nutuk'un sonunda
Türk gençliğine hitaben yaptığı sesleniş konuşmasıdır. Bu hitabe,
Türk gençlerine sonsuza kadar seslenecektir.

Bir Türk kadını olarak bu kitabı yazabilmemde teşekkürü borç
bildiğim büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'e minnetle...

ATATÜRK'ÜN GENÇLİĞE HİTABESİ

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuri-
yetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel,
senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden
mahrum etmek isteyecek dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir
gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, va-
zifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini
düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette
tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar,
bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili ola-
bilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş,
bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve mem-
leketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten
daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde ikti-
dara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde buluna-
bilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlile-
rin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakruzaruret içinde
harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi va-
zifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun
kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

Bu kitap,

Ana dilim Türkçeyi bana ilk öğreten anneme ve babama; varlıklarıyla hayatıma değer kattıkları için eşim Ömer Yener'e, kızlarım Gökçe ve Melek Ece'ye armağandır.

Türkçemizi sonsuza dek doğru ve etkili biçimde konuşup koruyacak, yaşatacak tüm çocuklarımıza ve gençlerimize; Türk diline sahip çıkmanın, Türk milletine ve kültürüne sahip çıkmak olduğuna yürekten inanan, bu inancın gururunu taşıdığım aziz Türk milletine sunulmuştur.

OKUYUCUYA NOT

İletişim becerisi ve bilgisi, büyük ölçüde aileden ve yakın çevreden öğrenilir. Bu becerilerin gelişmesi ise etkili ve doğru konuşma alışkanlığıyla mümkündür. Günümüzde kişisel becerilerin öneminin her zamankinden daha fazla vurgulanması, farklı yaş gruplarından ve mesleki alanlardan kişilerin etkili konuşma ve beden dili eğitimlerine yönelmelerine neden olmaktadır. Ancak kişisel gelişim adına bu tür eğitimlere ilginin artmasına rağmen, birçok insanın bu konudaki eksikliklerini fark etmediği ve iletişim becerilerinin yaşamına etkisi konusunda yeterince bilinçli olmadığı görülmektedir.

Tecrübelerime dayanarak şunu rahatlıkla söyleyebilirim: İletişim becerileri konusunda en az eksikliği olanlar, genellikle bu konunun önemini en çok kavrayan ve eğitimlere bilinçli biçimde katılan kişilerdir. Oysa en çok ihtiyacı olanlar ya bu eksikliği fark etmemekte ya da bu konuda adım atmayı ihmal etmektedir. Bu kitabı okuyan sizler, büyük olasılıkla kişisel gelişimine önem veren ve farklı alanlarda kendini geliştirmeye açık kişilersiniz. Belki şimdiye kadar ertelediğiniz bir gereksiniminizi karşılamak istediniz ya da bu alanda kazanılacak becerilerin katkısını daha iyi fark etmeye başladınız. Bu yolda attığınız adımdan dolayı sizleri şimdiden kutlar, verimli bir okuma süreci geçirmenizi dilerim.

İnanıyorum ki bu kitap ile konuşma ve iletişim becerilerinizle ilgili farkındalığınız artacak, eksik gördüğünüz yönlerinizi geliştirme konusunda motivasyon kazanacaksınız. Kendinizi doğru ifade edebildiğinizde çevrenizdeki insanlarla daha sağlıklı ilişkiler kuracak, daha rahat ve doğru anlaşabilmenin huzurunu yaşayacaksınız. Böylece hem kişisel hem de profesyonel iş hayatınızda daha başarılı ve mutlu bir kişi olma yolunda ilerleyeceksiniz.

Sözünü bilinçle kullanan, kendini ve değerini her sözde hissettirir. Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözü de bu yolda size ışık tutacaktır: “Zafer, ‘Zafer benimdir.’ diyebilenindir. Başarı ise ‘Başaracağım.’ diye başlayarak, sonunda ‘Başardım.’ diyebilenindir.”

2. BÖLÜM

TÜRKÇEMİZ

“Türk milleti geçirdiği nihayetsiz felâketler içinde ahlâkının, ananelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, kısacası bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.”

“Millî his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin millî ve zengin olması millî hissin inkişafında başlıca müessirdir. ... Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.

M. Kemal Atatürk

Türkçenin kılavuzu: Türk Dil Kurumu

Türkiye’de Türkçenin standartlarını belirleyen en yetkili kurum, başka deyişle Türkçenin kılavuzu, “Türk Dil Kurumu” dur.

Bu kitapta kullanılan tanım, yazım ve söyleyişlerde Türk Dil Kurumu’nun (TDK) yayımladığı sözlükler, kılavuzlar ve akademik yayınlardan yararlanılmıştır. Türkçenin yazım, söyleyiş ve tanımları konusunda Türk Dil Kurumu’nun yayımları ve resmî web sayfası (<https://www.tdk.gov.tr>) esas alınmıştır.

Türk Dil Kurumu tarafından 1945’ten beri yayımlanan Türkçe Sözlük, 2023 yılında yapılan 12. Baskısında, 82.135 madde başı, 18.133 madde içi olmak üzere söz, terim, deyim ve anlamdan oluşan 132.334 söz varlığına sahiptir. Sözlükte 45.372 örnek cümle bulunmakta, sözlük metni ise 1.756.396 sözden oluşmaktadır. Türk Dil Kurumu, Türkiye Türkçesinin çağdaş sözlüğünü sürekli geliştirerek genel ağ ortamında sürekli güncellemektedir.

Türk Dil Kurumu, uzmanlarca titizlikle hazırlanan çok sayıda sözlüğü kullanıcılarının hizmetine sunmuştur. Bu sözlükler:

Genel Türkçe Sözlük, Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü, Derleme Sözlüğü (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü) Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Sesli Türkçe Sözlük, Tarama Sözlüğü Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü, Türk İşaret Dili Sözlüğü, Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, Kişi Adları

Sözlüğü, Kişi Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Köken Bilgisi Sözlüğü (Hazırlanıyor). Sesli Türkçe Sözlük, ilk baskısı 1945 yılında yayımlanan ve her baskısında geliştirilen, zenginleştirilen Türkçe Sözlük'e dayalı olarak 2002 yılında sanal ortamda kullanıma sunulmuştur.

Türk alfabesi ve konuşmaya etkisi

Bir dildeki harflerin belirli bir sıraya dizilmiş bütününe *alfabe* denir. Alfabe kelimesindeki ünlülerin hepsi kısa ve l ince söylenir.

Türk alfabesi, Latin harfleri esas alınarak 1.XI.1928 gün ve 1353 sayılı “Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun” ile kabul edilmiştir. Bu Kanun’a göre Türk alfabesinde 29 harf bulunmaktadır. Türk alfabesindeki harflerin adlandırılması ve okunuşu, Türk Dil Kurumu’nun Yazım Kılavuzu esas alınarak belirlenmiştir. Buna göre Türk alfabesindeki ünsüz harfler, göre adlandırılırken yanlarına “e” sesi getirilerek okunur. TDK (te de ke) gibi.

Türk Dil Kurumunda “Türk Kodlama Sistemi, ilgili kurum ve kuruluşlarla bilim adamlarının görüşleri alınarak TDK İmla Kılavuzu Çalışma Grubu tarafından 8 Ocak 2004 günü belirlenmiş ve TSE tarafından Nisan 2005/TS 13148 numaralı belge ile ölçünlü (standart) hâle getirilmiştir.” olarak açıklanmıştır.

ÇALIŞMA: Adınızı, soyadınızı, nereli olduğunuzu, arabanızın plakasını, yakınlarınızın adlarını ve size sesleri anlaşılmadığı için en çok sorulan soruların cevabı olan kelimeleri aşağıdaki örnek gibi kodlayarak okuyunuz.

- Nerelisiniz?
- İznikliyim.
- Anlayamadım kodlar mısınız?
- İzmir, Zonguldak, Niğde, İzmir, Kars

Herkesin kendi kafasına göre kod üretmesi, iletişimi zorlaştırır ve hata riskini artırır. TDK harf kodlama sistemi gibi standart ve herkesin bildiği bir sistem kullanmak, profesyonel iş yaşamında bilgiyi doğru ve hızlı aktarmayı sağlar. Tıpkı bu kodlamada olduğu gibi, etkili konuşmada da doğru kelimeleri, doğru sırayla ve net bir biçimde kullanmak, mesajın anlaşılmasını ve yanlış anlamaların önlenmesini sağlar. Profesyonel iş yaşamında kodlama, ancak standart bir sistemle uygulanırsa faydalı olur; çağrı merkezlerinde, lojistik ve pazarlama gibi alanlarda ‘müşteri il, ilçe ve adını kodlayarak sisteme girmek’, veri giriş hatalarını azaltır ve iletişimde netlik sağlar.

Türk alfabesindeki harflerin sıra sayıları, adları, kitap ve el yazısı biçimleri ile kodları aşağıda belirtilmiştir:

HARFİN SIRASI	HARFİN ADI	KİTAP YAZISI		EL YAZISI		HARFİN KODU
		BÜYÜK	KÜÇÜK	BÜYÜK	KÜÇÜK	
1	a	A	a	ﺃ	ﺍ	Adana
2	be	B	b	ﺏ	ﺒ	Bolu
3	ce	C	c	ﺙ	ﺘ	Ceyhan
4	çe	Ç	ç	ﺞ	ﭻ	Çanakkale
5	de	D	d	ﺩ	ﺪ	Denizli
6	e	E	e	ﻩ	ﺓ	Edirne
7	fe	F	f	ﻑ	ﻒ	Fatsa
8	ge	G	g	ﻍ	ﮒ	Giresun
9	yumuşak ge	Ğ	ğ	ﻍ	ﮒ	yumuşak ge
10	he	H	h	ﻩ	ﻩ	Hatay
11	i	İ	ı	ﻯ	ﺇ	İzmir
12	ı	I	ı	ﺇ	ﺇ	Isparta
13	je	J	j	ﺝ	ﺞ	jandarma
14	ke	K	k	ﻙ	ﻙ	Kars
15	le	L	l	ﻝ	ﻝ	Lüleburgaz
16	me	M	m	ﻡ	ﻡ	Muş
17	ne	N	n	ﻥ	ﻥ	Niğde
18	o	O	o	ﻭ	ﻭ	Ordu
19	ö	Ö	ö	ﻭ	ﻭ	Ödemiş
20	pe	P	p	ﭗ	ﭗ	Polatlı
21	re	R	r	ﺭ	ﺭ	Rize
22	se	S	s	ﺱ	ﺱ	Sinop
23	şe	Ş	ş	ﺶ	ﺶ	Şırnak
24	te	T	t	ﺕ	ﺕ	Tokat
25	u	U	u	ﯘ	ﯘ	Uşak
26	ü	Ü	ü	ﯘ	ﯘ	Ünye
27	ve	V	v	ﻭ	ﻭ	Van
28	ye	Y	y	ﻱ	ﻱ	Yozgat
29	ze	Z	z	ﺯ	ﺯ	Zonguldak

Türk alfabesinde 21 adet ünsüz, 8 adet de ünlü harf vardır. Ünlüler yalnızca gibi değil birden fazla şekilde seslendirilir. Yani her harfe karşılık bir ses değil birden fazla ses karşılık olur. Kalın ünlülerin (a, ı, o, u) hecedeki yerine göre inceltmesi ve “e” ünlüsünün kapalı/açık söyleyişleri de bundandır.

Uzun okunan heceler ve düzeltme işareti

Kökeninde Türkçe olduğu bilinen kelimelerde uzun ünlü olmadığından sorun yaşanmaz. Ancak başka dillerden dilimize geçmiş kelimelerin kökenindeki ve dilimizdeki söyleyişleri hakkında da farklılıklar olabiliyor. En iyisi TDK sözlüğünden bu kelimelerdeki ünlülerin söyleyişine bakıp öğrenmek. Türkçede düzeltme işareti tümüyle kaldırılmadı, yalnızca bazı kelimelerde değişti yani kullanımı azaltıldı. Söyleyişlerde bunlara dikkat edilmelidir.

Kalın ünlülerin üzerine konan düzeltme veya inceltme (bazen ikisini de yapar) işareti olarak bilinen şapka (^) vardır. Aslında bu seslerin ince söyleyişinin nedeni çoğunlukla yanında bulunan ince ünsüzdür. Çoğunluğunun yabancı kökenli kelimeler olduğu söylenebilir. Mesela “k, l, t” gibi ünsüzler bazı kelimelerde yanında yer aldığı kalın ünlüyü inceltir: “kâr” (ince a ile okunur), “âşık” (uzun a ile okunur), “lâzım” (l ince ve uzun a olarak okunur), “tâlim” (uzun a ile okunur) “sükût” (k ince ve uzun u olarak okunur), “usûl” (l ince ve hem uzun u olarak okunur) vb.

Düzeltilme işareti, yaygın adıyla “şapka”nın kaldırıldığını düşünenler bu işareti gerekli yerlerde kullanmamaktadır. Oysa bu işaret, yalnızca doğru yazımımız için değil, doğru telaffuzumuz için de önemlidir. Özellikle sıkça yanlış telaffuz edilen gibi kelimelerde bu işaret kullanılmadığında kelimeler maalesef doğru ve ince bir şekilde söylenememektedir.

Türk Dil Kurumu, “düzeltme işaretinin” kullanılacağı yerleri aşağıda gibi belirlemiştir:

1. Yazılışları bir, anlamları ve söyleyişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur: kısa a ile okunan adem (yokluk), uzun a ile okunan âdem (insan); kısa a ile okunan adet (sayı), uzun a ile okunan âdet (gelenek, alışkanlık); kısa a ile okunana alem (bayrak), uzun a ile okunan âlem (dünya, evren); kısa a ile okunan aşık (eklem kemiği), uzun a ile okunan âşık (vurgun, tutkun); kısa a ve ince l ile okunan hal (sebze, meyve vb. satılan yer), uzun a ve ince l hâl (durum, vaziyet); iki uzun a ve ince l ile okunan hâlâ (henüz) , iki kısa a ve kalın l ile okunan hâlâ (babanın kız kardeşi); kısa i ile okunan rahim (esirgeme), uzun i ile okunan rahîm (koruyan, acıyan); kısa u ile okunan şura (şu yer), uzun u ile okunan şûra (danışma kurulu) vb.

UYARI: Katil (kısa a ile söylenir) (<katl = öldürme) ve kadir (kısa a ile söylenir) (<kadr = değer) kelimeleriyle karışma olasılığı olduğu hâlde uzun a ile okunan katil (kâtil = öldüren) ve uzun a ile okunan

kadir (kâdir = güçlü) kelimelerinin düzeltme işareti konmadan yazılması yaygınlaşmıştır.

2. Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur:

İnce okunan heceler: dergâh, gâvur, karargâh, tezgâh, yadigâr, Nigâr, dükkân, kâğıt, kâr gibi.

Hem ince hem de uzun okunan heceler: kâfir, kâtip, zekâ, yegâne, kâbus, hikâye, Hakkâri, Kâzım; gülgün, merzengûş; mahkûm, mezkûr, sükûn, sükût vb.

Yabancı dilden gelen bu kelimelerdeki “k ve g” ünsüzlerinin inceliği o hecedeki ünlüyü de etkiler, dolayısıyla bu heceler ince söylenir.

Türkçede “l harfi ile kelime başlamaz” kuralından dolayı yabancı kökenli ince l ile söylenmesi gereken bu kelimelerdeki düzeltme işareti kullanılmamaktadır. Çünkü bu kural çoğu kişi tarafından bilinmemektedir. Bu tür kelimelerin ince söylenmemesi de kanımca bundan dolayı artmıştır.

Ancak kişi ve yer adlarında yani özel adlarda, ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır:

Halûk (ince l okunur), Lâle (uzun a ve ince l okunur), Nâlân (a’lar uzun ve ince l okunur; Bâlâ (uzun a ve ince l okunur), Elâzığ (ince l okunur), İslâhiye (uzun a ve ince l okunur), Lâdik (ince l ve kısa a okunur), Lâpseki (ince l ve kısa a okunur), Selânîk (uzun a ve ince l okunur) vb.

3. Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır. Bu kelimelerdeki î’ler uzun söylenir: (Türk) askeri ve askerî (okul), (İslam) dinî ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar), (Atatürk’ün) resmi ve resmî (kuruluşlar) vb.

Nispet eki alan kelimelere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işareti olduğu gibi kalır ve uzun olarak okunur ve söylenir: millîleştirme, millîlik, resmîleştirmek, resmîlik vb. Özetlemek gerekirse, düzeltme işareti; nispet i’ sinde, uzun ses olan kelimeler ile karışma ihtimali olan sözcüklerde kullanılır. Ayrıca özel isimlerdeki ince sesleri belirtmek için kullanılır.

Ortak Türk alfabesi

“Türkçenin çekilmediği yerler vatanıdır. Vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir, her halk kendi ikliminin lisanını söyler.” Yahya Kemal (Beyatlı, 1971: 83).

Bakü, Azerbaycan-11 Eylül 2024-Türk Dünyası Ortak Alfabe Komisyonu, Türk Akademisi ve Türk Dil Kurumu tarafından 9-11 Eylül 2024 tarihleri arasında düzenlenen toplantıda dünyada Türk Dili konuşan bütün ülkelerle alfabe ortaklığı ve iş birliği konusunda tarihi bir karara imza atılmış ve 34 harften oluşan “Ortak Türk Alfabesi” önerisi üzerinde uzlaşmıştır. Türk Dil Kurumu, ilgili bütün kurumlarca, önerilen Ortak Türk Alfabesinin uygulanmasını ve desteklenmesini istemiştir.

Ortak Türk Alfabesi, 34 harften oluşmaktadır. Türk dünyası ortak alfabe de Türkiye’de kullanılmayan 5 harf (Ä, N, U, Q, X) yer almaktadır. 34 harfli Türk alfabesinde harflerin okunuşu şu şekildedir:

Ä- Telaffuz: æ

Ñ- Telaffuz: ɲ

Ü- Telaffuz: Uwo

Q- Telaffuz: kû

X- Telaffuz: eks

2026’dan itibaren kullanılacağı söylenen Ortak Türk Alfabesini kullanacak ülkeler arasında Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tataristan, KKTC ve Özbekistan yer almaktadır.

Dünyanın en eski ve en zengin dillerinden biri: Türkçe

İnsanlar dünyanın neresinde hangi şekilde yaşarsa yaşasın toplu hâlde yaşarlar. Toplumu oluşturan kişilerin iletişimi de en başta konuştukları dille olur. Dünyadaki bütün dillerde yanlış yerde söylenmiş, yanlış seçilmiş bir cümle ya da yanlış bir kelime insanlar arasında anlaşmazlığa sebep olabilir. Tarihin en eski dönemlerinden beri kullanılan dildeki anlaşmazlıklar insanları anlaşmazlıklara hatta savaşa götürmüştür.

Günümüzden yaklaşık 2500 yıl önce Çinli filozof Konfüçyüs dilin önemini şöyle özetler: “... Bir ülkenin yönetimini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç kuşkusuz dilini gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise, sözcükler düşüncüyü iyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse, görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz. Görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılmadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur. Âdet, kural ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir.” Konfüçyus (Uygur 2001: 23’ten).

13. BÖLÜM

UZAKTAN KONUŞMA

*“Teknoloji saygının yerini alamaz ama onu taşıyabilir.
Uzaktan konuşmanın zarafeti, yüz yüze saygının devamıdır.”*

İster uzaktan ister yüz yüze olsun, konuşmayı bilen için ortam engel değildir; her konuşma, doğru yerde ve doğru şekilde amacına ulaşır.

Uzaktan konuşma yolları ve incelikleri

Tüm dünyadan haber alma imkânını veren çağın vazgeçilmezlerinin özellikle de salgından sonra daha çok çevrim içi iletişimle insanlarla iletişim kurduklarını görmekteyiz. Günümüzde eğitimde, sağlıkta, bilimde iletişimde mekânların sınırlarını kaldıran bir yol var: “Uzaktan iletişim ya da uzaktan konuşma.”

Türk Dil Kurumu sözlüğünde “iletişim” in ikinci anlamı olarak, “Telefon, telgraf, televizyon, radyo vb. araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme, muhabere, iletişimasyon.” olarak geçer. Medya ve yayın organları da denilen, “kitle iletişim araçları” ifadesini tercih ettiğimi belirtmek isterim.

İletişim ve konuşmanın sağlıklı, etkili ve istenen biçimde gerçekleşmesi yüz yüze ortamda bile zaman zaman güçlük yaratırken, bir ekran aracılığıyla aynı etkiyi sağlamak çok daha zordur. Bu nedenle çevrimiçi ortamlarda, sözlü ve sözsüz iletişim unsurlarının bilinçli kullanılması büyük önem taşır. Telefonla ya da yüz yüze gerçekleştirilen konuşmalarda, sözcüklerin anlamının yanı sıra ses tonu ve beden dilinin de iletişim üzerinde belirleyici bir etkisi bulunmaktadır. Telefonda yapılan konuşmalarda yüz ifadesi ve beden dili devre dışı kaldığından anlamın doğru aktarılabilmesi büyük ölçüde ses tonuna, vurgulara ve duraklamalara bağlı hâle gelmektedir.

Öyleyse çevrim içi (online) yolla sağlıklı bir iletişim kurmak ve etkili ve doğru konuşma için kuralları belirlemek artık ihtiyaç olmuştur. Başarılı bir uzaktan konuşma için gerekli şartlar:

- a) Çevrim içi iletişim kurmada kişinin yetkinliği,
- b) Bilişim sistemi yeterliliği (çevrim içi iletişim programlarının kurulumu)
- c) Bağlantı kuran iki tarafın olduğu fiziksel ortamın uygunluğu,
- d) Uzaktan konuşmadaki kuralların bilinmesi ve doğru kullanılması olarak sayılabilir.

İletişim ortamında bu öğelerden birinin bile eksik oluşu iletişimi başlatmayacaktır. Yani her şeyden önce bu tür iletişimde alıcı ve vericinin yeterli imkânlarla sahip olmasının konuşmanın gerçekleşmesi ve amaca hizmet edilmesinde önemini unutmamak gerekir.

Bilgi ve teknoloji, sosyal ve kültürel ilişkileri, ticareti vb. etkilerken konuşma dilini ve yazı dilini de şekillendirmektedir. Mektuplaşma yoluyla başlayan uzaktan eğitim modeli sonraları radyo ve televizyon teknolojilerindeki gelişme ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle değişerek sürmektedir. Günümüzde dünyadaki diğer dillerde olduğu gibi Türkçenin de maruz kaldığı internet kullanımı ve dolayısıyla uzaktan eğitim, “uzaktan çalışma” adıyla yeni alanlar oluştu.

Her ne kadar günümüzde uzaktan çalışma yaygınlaşsa da iş hayatında işverenler için bir çalışanın kendisini nasıl temsil ettiği hâlâ büyük önem taşır. Ekranda görünen dış görünüş, beden dili ve ses tonu ile iletişimde ekran engelinin yarattığı zorluklar, kişi hakkında oluşan izlenimi doğrudan etkiler.

İletişim biçimi değişir, görgü değişmemelidir. 21. yüzyıl, teknolojinin baş döndürücü bir hızla geliştiği bir çağdır. Bu hızlı değişim; yalnızca iş yaşamını değil, günlük hayatı da dönüştürmüş; beraberinde yeni alışkanlıklar ve zorunluluklar getirmiştir. Teknolojiye öylesine çabuk uyum sağladık ki, “kullanım kılavuzunu okumadan” bile kendimizi çoktan kullanıcı ilan ettik.

Oysa televizyon izlemekten bilgisayar başında vakit geçirmeye, telefonla konuşmaktan tablet ya da bilgisayardan görüntülü görüşmeler yapmaya kadar her birinin kendine özgü kuralları vardır. Halbuki çevrim içi sesli ya da görüntülü görüşmelerin görgü ve nezaket kurallarına uygun biçimde yapılması, sağlıklı bir iletişim için vazgeçilmezdir.

Yüz yüze konuşmanın, çevrim içi konuşmalardan daha fazlasını barındırdığı birçok unsur vardır. Karşılıklı iletişimde duygu, jest, mimik ve tonlama; kişinin kendini doğru ve etkili biçimde ifade etmesi için son derece önemlidir. İnsan, bu duygusal etkileşimi taşıdığı sürece konuşmanın gerçek anlamı da varlığını koruyacaktır. Çevrim içi konuşmalarda ve

mesajlaşmalarda bu duygusal eksiklik, çoğu zaman çeşitli sembollerle giderilmeye çalışılır. Sesli konuşmadaki beden dili, jest, mimik ve tonlamanın yerini; dijital ortamda emojiiler almaktadır.

Etkili çevrim içi iletişimde emoji kullanımı, duyguları ve niyetleri hızlıca iletme açısından yararlıdır ancak ölçülü ve yerinde kullanılmalıdır. Mesajlaşmalarda kızgınlık, sevinç, üzüntü, şaşkınlık ya da merak gibi duygular, çeşitli işaretler ve simgeler aracılığıyla ifade edilmektedir. İnternette sık kullanılan bu sembollerden bazıları ve anlamları şöyledir: Bu işaretler klavyede yer alan iki nokta, tire ve parantez açma tuşları kullanarak kolayca elde edilebilir.

- :-) veya :) Gülümsemek
- :-)))) Sırtarak gülmek
- :-(veya :(Üzüntülü olmak
- :’-(Ağlamak
- :-((((Çok üzülme
- :-o Şaşırmak
- ;-) Göz kırpmak
- :-D Kahkahayla gülmek gibi.

Bu sembollerle duyguların gösterilişi resmî bir mesajlaşmada doğru değildir. Emojiiler, dijital iletişimi daha samimi ve etkili hâle getirebilir ancak doğru kullanılması önemlidir. Profesyonel yazışmalarda emojiilerden kaçınılmalıdır. İş e-postalarında kullanım uygun değildir ancak arkadaşlarla yapılan sohbetlerde duyguları daha açık ifade etmek için emojiiler kullanılabilir. Aşırı emoji kullanımı, mesajın ciddiyetini zedeleyebilir. Emojiiler doğru kullanıldığında iletişimi güçlendirebilir ancak dozunda ve anlamına dikkat edilerek seçilmelidir.

Çevrim içi sohbette anlık mesajlaşma ve sohbet odaları, sosyal ağ siteleri, görsel medya paylaşım platformları konuşmanın yazılı ya da sözlü yapıldığı yerlerdir. İletişimin yüz yüze yapılması ile farklı iletişim biçimlerinin karşılaştırılması söz konusu olduğunda “yanlış anlama” ihtimalinin en az olduğu yolun yüz yüze olduğu söylenebilir. Çünkü hem sesli hem de sözlü olmayan beden dili ve diğer araçlar devrededir. En az yanlış anlama ihtimali açısından yüz yüzedeki sonra telefonla yapılan konuşmalar gelir. SMS ile mesajlaşma, e- posta mesajları ve mektup vb. yazılı iletişim araçları eksiksiz, anlaşılır ve amaca uygun gönderilmezse yanlış anlamalara daha uygun araçlardır.

Uzaktan yapılan konuşmalarda bazı temel hatalar iletişimi olumsuz etkileyebilir. Ses tonuna, diksiyona ve konuşma hızına dikkat edilmemesi, mesajın netliğini bozar. Çok hızlı ya da çok yavaş konuşmaktan kaçınılmalıdır. Çok

yüksek ya da çok kısık sesle konuşmak, karşı tarafın sizi anlamasını zorlaştırır. Söz kesmek, aynı anda konuşmak ya da dinlememek iletişimde karışıklığa yol açar. Görüşme sırasında başka işlerle ilgilenmek, dikkat dağınıklığına ve karşı tarafta ilgisizlik algısına neden olur. Uygun olmayan kıyafetlerle katılmak ya da gürültülü ortamlarda konuşmak da profesyonelliği zedeler. Ayrıca konuşmayı gereksiz yere uzatmak, teknik sorunlara hazırlıksız olmak ve geri bildirim vermemek, uzaktan iletişimi zayıflatır. Tüm bu hatalardan kaçınmak, çevrim içi görüşmelerin daha etkili, saygılı ve verimli geçmesini sağlar.

Görüşmenin kalitesi yalnızca konuşma şekline değil; kamera kullanımı, duruş, ışık, arka fon ve dinleme sırasındaki tutuma da bağlıdır. Kamera göz hizasında olmalı, konuşma sırasında doğrudan kameraya bakılarak göz teması kurulmalıdır. Ekranda kameraya çok yaklaşmamalı, 15-20 cm mesafe bırakılmalıdır. Oturuş dik ve dengeli olmalı, beden dili sade ve doğal kullanılmalıdır. Aşırı el hareketlerinden ve abartılı mimiklerden kaçınılmalıdır. Aydınlatma önden, yumuşak ve yüzü net gösteren bir şekilde olmalıdır. Arkadan gelen ışıklar veya yukarıdan sarkan sert ışıklar yüzü gölgede bırakabilir, bu da ifadenin anlaşılmasını zorlaştırır. Fon sade, düzenli ve dikkat dağıtmayan bir yapıda olmalıdır; tercihen düz, sade ve tek renkli bir arka plan seçilmelidir. İş görüşmelerinde iş yeri logosu, markası veya kurumsal görsellerin yer aldığı arka planlar da profesyonel bir izlenim bırakmak için uygun seçenekler arasındadır.

Görüşme sırasında sadece konuşurken değil, dinlerken de dikkatli ve ilgili bir tutum sergilenmelidir. Dinleyici her an kamera onu izliyor gibi davranmalıdır. Konuşanı baş sallayarak ya da mimiklerle desteklemek, göz teması kurmak ve başka işlerle meşgul olmamak, saygılı bir dinleme davranışı gösterir. Tüm bu unsurlar bir araya geldiğinde uzaktan yapılan görüşmeler de yüz yüze iletişim kadar etkili ve güven verici olabilir.

Konuşarak anlaşmada soru sorma biçimi de önemlidir. Soru soran kişi ve cevaplaması istenen kişi öncelikle gerçekten dinlemeyi öğrenmelidir.

Televizyon programlarında, dizilerde ve reklamlarda kullanılan Türkçe-deki yazım kurallarına ve konuşma dilindeki özene dikkat edilmesi gerekir. Bu yanlış kullanım her yaş grubundaki Türkçe konuşanı etkileyebilir ancak özellikle çocuklar ve genç kuşak üzerinde daha büyük bir etki yaratmaktadır. Ne yazık ki karşılıklı konuşmalar bazı alanlarda giderek azalmakta sözel iletişim, internet mesajları ve cep telefonlarındaki konuşma uygulamaları gibi dijital araçlarla daha çok tercih edilmektedir.

Dilin yozlaşmasında iletişim araçları suçlu olarak görülse de doğru bir strateji ile bu araçların gücü, dilin korunması ve doğru kullanımı için avantaja